

**SAŽETAK PRESUDE
BALTA I DEMIR PROTIV TURSKE
OD 23. LIPNJA 2015.
ZAHTJEV BROJ 48628/12**

Povreda prava obrane zbog nemogućnosti ispitivanja anonimnog svjedoka

❖ **ČINJENICE**

Tijekom istrage o aktivnostima ilegalne organizacije PKK tursko državno odvjetništvo saslušalo je anonimnog svjedoka koji je tvrdio da su podnositelji pripadnici ove organizacije. Podnositelji su uhićeni i zadržani u policiji.

Tijekom zadržavanja državni odvjetnik ih je ispitao o njihovoj vezi s PKK. Podnositelji su pobijali izjave anonimnog svjedoka te tražili da se otkrije njegov identitet. Nakon ispitivanja su pušteni na slobodu. Kasnije su podnositelji i drugih 14 osoba optuženi za članstvo u PKK. Sukladno ovlastima i zakonskim propisima sudac je nasamo ispitao anonimnog svjedoka.

Podnositelji su osporili navode iz optužnice i prigovorili načinu na koji je izveden dokaz saslušanjem anonimnog svjedoka. Unatoč tome, podnositelji su pravomoćno osuđeni na 6 godina i 3 mjeseci zatvora zbog članstva u ilegalnoj organizaciji.

❖ **OCJENA SUDA**

Članak 6. stavak 1. u vezi sa člankom 6. stavkom 3. (d)

U članku 6. stavku 3.(d) sadržano je načelo prema kojem optuženik, prije nego što bude osuđen, ima pravo da svi dokazi protiv njega budu izvedeni u njegovoj nazočnosti, na javnoj raspravi. Prava obrane zahtijevaju da optuženiku bude dana odgovarajuća i stvarna mogućnost da ospori i ispita svjedoke, ili u trenutku kada je svjedok dao izjavu ili u kasnijoj fazi postupka.

U presudi [*Al-Khawaja i Tahery protiv Ujedinjenog Kraljevstva*](#) Sud je iznio kriterije koje treba primijeniti u slučajevima koji uključuju izjave svjedoka koji nisu bili prisutni na suđenju. Najprije, Sud treba utvrditi je li postojao dobar razlog zbog kojeg obrana nije ispitala ili nije mogla ispitati svjedoka koji svjedoči protiv okrivljenika. Nadalje, mora ispitati je li svjedočenje odsutnog svjedoka bio jedini ili odlučujući dokaz protiv okrivljenika. Konačno, postupak može biti pošten u cjelini ako su postojali faktori kojima je uspostavljena odgovarajuća protuteža, uključujući mjere pomoću kojih je bilo moguće provesti poštenu i pravilnu procjenu pouzdanosti tog dokaza.

Sud je primijetio da u ovom predmetu informacije dostupne u spisu nisu ukazivale na okolnosti zbog kojih je svjedoku bila zajamčena anonimnost, niti je bilo poznato koje tijelo je

odlučilo o njegovoj anonimnosti. Niti Vlada nije iznijela informacije o ovome. Sud je primijetio da u fazi glavne rasprave raspravno vijeće nije saslušalo anonimnog svjedoka, nego ga je na samo saslušao sudac pojedinac. Sudac koji je saslušao izjave svjedoka nije dao obrazloženje zašto je svjedokova anonimnost zaštićena niti zašto je ovaj dokaz izveden bez prisutnosti obrane. Sudac je jednostavno utvrdio da je svjedok dao iskaz bez javnosti.

Niti raspravno vijeće nije iznijelo razloge koji su doveli do toga da se sačuva anonimnost svjedoka, te da ga se ne sasluša u nazočnosti obrane. Prilikom odbijanja prijedloga obrane za ispitivanje svjedoka, sud je jednostavno naveo da se svjedokov identitet ne može otkriti, te da je njegov iskaz pribavljen na temelju naloga suda.

Budući da domaći sudovi nisu utvrdili zbog čega je svjedoku zaštićen identitet, niti zašto nije dao iskaz u nazočnosti obrane, ne može se zaključiti da je postojao dobar razlog zbog kojeg obrana nije mogla ispitati svjedoka.

Sud je primijetio da su domaći sudovi uzeli u obzir više dokaza na temelju kojih su osudili podnositelje zbog članstva u ilegalnoj organizaciji. No, iako iskaz anonimnog svjedoka nije bio jedini dokaz na temelju kojeg su podnositelji osuđeni, taj dokaz je bio odlučujući za osudu. Utvrđenje da postoji veza između podnositelja i ilegalne organizacije zasnivalo se najviše na izjavama anonimnog svjedoka.

Budući da se svjedok uopće nije pojavio pred raspravnim vijećem, ono nije imalo priliku izravno ocijeniti njegovu vjerodostojnost i pouzdanost. Suci raspravnog vijeća nisu imali priliku promotriti njegovo ponašanje tijekom ispitivanja i stvoriti mišljenje o njegovoj vjerodostojnosti.

Konačno, podnositelji i njihovi odvjetnici nisu imali priliku ispitati anonimne svjedoke niti u jednoj fazi postupka, niti dovesti u sumnju njihovu vjerodostojnost. Stoga nisu bili u mogućnosti promotriti njegove reakcije na izravna pitanja putem kojih bi mogli testirati pouzdanost njihovih izjava. Kada sudac dozvoli ispitivanje svjedoka bez prisutnosti obrane, anonimni svjedok može se ispitati u posebnoj sobi, a okrivljenik mu može postavljati pitanja putem video-linka. Iako je takvo postupanje predviđeno domaćim pravom, nadležni sud nije proveo takvo ispitivanje, niti iznio razloge zbog kojeg ono nije korišteno.

Čini se, dakle, da nadležni sud uopće nije razmatrao mogućnost korištenja ovog procesnog jamstva predviđenog za slučajeve korištenja iskaza anonimnog svjedoka kako bi se uspostavila ravnoteža narušena nemogućnošću obrane da izravno ispita svjedoka. Opće je pravilo da svaka mjera kojom se ograničavaju prava obrane mora biti strogo neophodna, te da uvijek treba primijeniti najblažu mjeru kojom se može postići isti rezultat. No, obrazloženje nadležnog suda ne odaje dojam da su blaže mjere bile razmotrene. Sukladno tome, ne može se zaključiti da je postupanje nadležnih vlasti osiguralo podnositeljima dovoljna jamstva kojima bi ostvarilo narušenu ravnotežu na štetu obrane.

Imajući u vidu poštenost postupka u cjelini, Sud je utvrdio da su podnositeljeva prava obrane bila ograničena do mjere koja nije u skladu sa zahtjevima prava na pošteno suđenje. Stoga je došlo do povrede članka 6. stavka 1. u vezi sa člankom 6. stavkom 3. (d) Konvencije.

❖ **PRAVIČNA NAKANDA**

2.000 EUR – na ime nematerijalne štete

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.